

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) ซึ่งใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

พื้นที่ในการศึกษา

พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่มีความโดดเด่นตั้งอยู่ในเขตจังหวัดกาญจนบุรีบนเส้นทางสู่ทวาย ประเทศพม่าและมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์ ซึ่งพื้นที่ศึกษาดังกล่าวกำหนดโดย

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในบริบทของกาญจนบุรี และบริเวณชายแดนพม่าสู่เส้นทางทวาย
2. การลงสำรวจพื้นที่ศึกษาโดยคณะผู้วิจัยในแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีสู่เส้นทางทวายของพม่า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ในการวิจัยในแต่ละชุมชน แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ
 - 1.1 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนพื้นที่แหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดกาญจนบุรี
 - 1.2 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดกาญจนบุรี
 - 1.3 นักวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือประชาชนในจังหวัดกาญจนบุรีและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย 3 กลุ่มคือ
 - 2.1 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนพื้นที่แหล่งท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดกาญจนบุรี
 - 2.2 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดกาญจนบุรี
 - 2.3 นักวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาจากประชากรในข้อ 1 และ 2 กำหนดขนาดโดยใช้วิธีการเปิดตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608) ที่ประชากรไม่เกิน 1,000,000 คน ระดับความเชื่อมั่นในการสุ่ม 95% ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 384 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 400 คน ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้หมู่บ้านเป็นกลุ่มในการสุ่ม สำหรับกลุ่มตัวอย่างในประชากรข้อ 3 ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 Research (R₁) สำรวจเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดกาญจนบุรีจรดเส้นทางทวาย

1.1 วิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์การวิจัยการท่องเที่ยวแห่งชาติ แผนพัฒนาประเทศของประเทศ ของภูมิภาค และจังหวัด

1.2 สำรวจ ขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนจาก โดยคณะผู้วิจัยลงสำรวจพื้นที่ที่ศึกษาร่วมกับตัวแทนจากชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 Development (D₁) สร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์ โดยนำข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยที่ได้จากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 (R₁) มากำหนดรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นวิถีไทยในชุมชน ให้ชุมชนและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล เป็นต้น การพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อรับรองรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์ที่ก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 Research (R₂) นำรูปแบบการจัดการท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์ไปใช้ในพื้นที่ โดยนำผลที่ได้จาก D₁ มาจัดกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ศึกษา

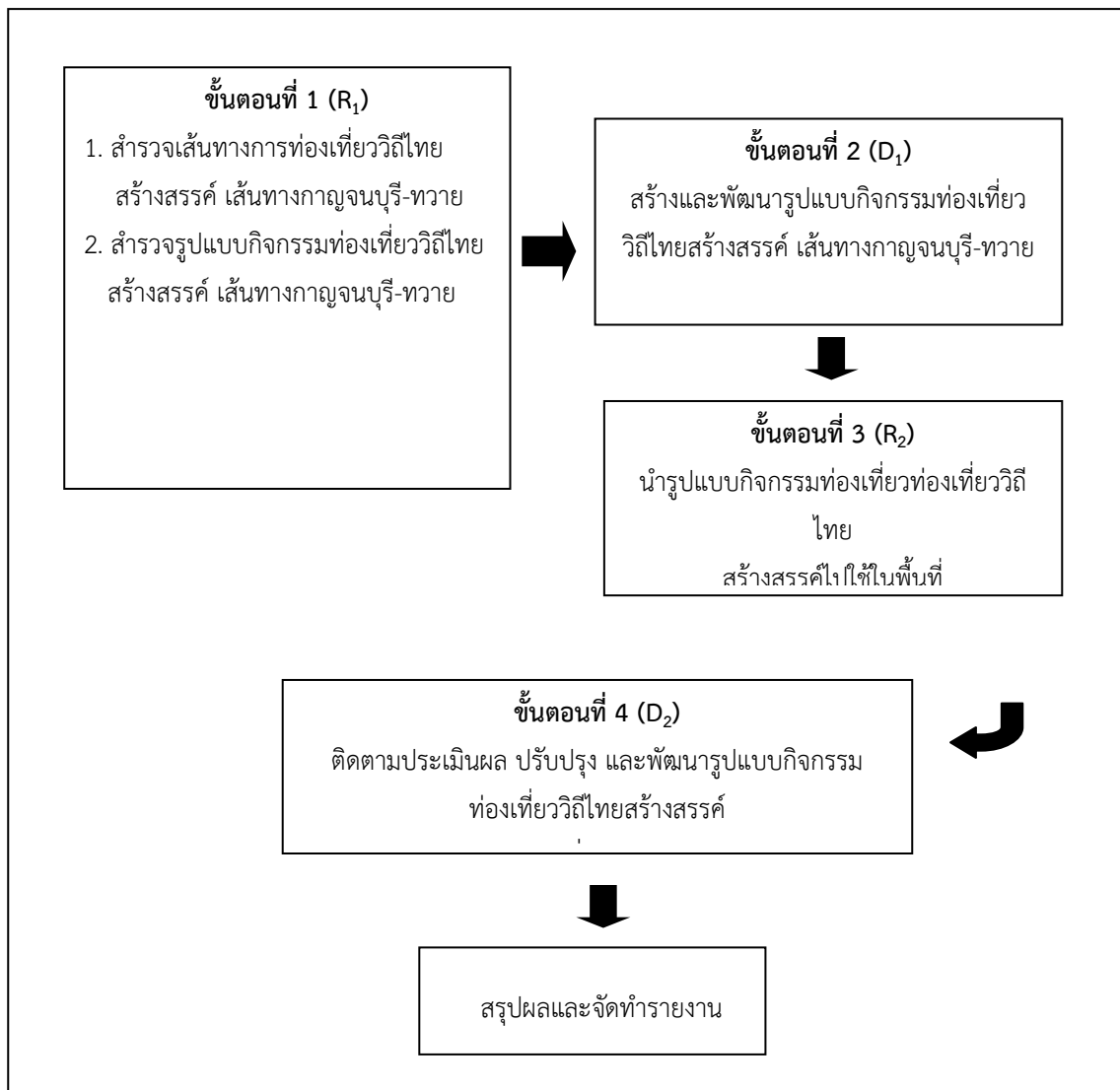
ขั้นตอนที่ 4 Development (D₂) ประเมิน ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย

ในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย และหาข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย โดยจัดสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนารูปแบบ

กิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย โดยนักวิชาการ ตัวแทนจากชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง และกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์ในพื้นที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลและจัดทำรายงาน

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยตลอดโครงการ ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แบบสำรวจกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย เป็นแบบสำรวจรายการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วยรายการตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) รายการทรัพยากรธรรมชาติ 2) ทรัพยากรวัฒนธรรม 3) มหกรรมหรือปรากฏการณ์ที่สำคัญ 4) ทรัพยากรด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 5) รายการกิจกรรมในรอบปี

เครื่องมือวิจัยนี้ปรับปรุงจากแบบสำรวจรายการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้ร่วมกับ Oxford Brookes University, United Kingdom สร้างและพัฒนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2550 ในการตรวจสอบรายการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ เนื่องจากในแบบสำรวจรายการประกอบไปด้วยรายการ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาลักษณะ สภาพของทรัพยากรว่ามีอยู่หรือไม่ มีสภาพเป็นอย่างไร รายการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและเกณฑ์การพิจารณามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 รายการทรัพยากรธรรมชาติ ครอบคลุมในเรื่องของ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ พืช พื้นที่ป่า พื้นที่ไร่ อนุภูมิ ลำธาร แม่น้ำ

1.2 รายการทรัพยากรวัฒนธรรม ครอบคลุมในเรื่องของ มรดกด้านวัฒนธรรม มรดกด้านศาสนา และศิลปชาติพันธุ์

1.3 รายการทรัพยากรมหกรรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ (events) ครอบคลุมในเรื่องของ มหกรรม tournaments การแข่งขันกีฬา งานแสดงสินค้า และงานแสดงอื่น ๆ

1.4 รายการทรัพยากรด้านกิจกรรม ครอบคลุมในเรื่องของ กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมด้านบริการ

1.5 รายการ Tourism Events ในรอบปี เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่จัดขึ้นแต่ละเดือนในรอบปี

2. แบบสำรวจเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์ เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย

3. แบบสอบถามรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์ เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย เป็นแบบสอบถามที่แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 7 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

4. ประเด็นการสนทนากลุ่มรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์ เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดประเด็นที่จะถามในเครื่องมือวิจัย
2. สร้างเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุมประเด็นที่จะศึกษา
3. ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่วัด (Index of Item Object Congruence: IOC)
4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามให้ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ
5. นำแบบสอบถามรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมที่มุ่งเน้นอัตลักษณ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปใช้ทดลองกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำคำตอบที่ได้มาหาความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีของครอนบัค (Cronbach, 1974)

จากการหาคุณภาพของแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามทุกข้อมีค่า IOC=1.00 และมีค่า Reliability ทั้งฉบับเท่ากับ 0.9687

6. จัดพิมพ์แบบสอบถาม หลังจากการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับประเด็นการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในภาคผนวก)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและคณะจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีจรดชายแดนพม่า (บนเส้นทางสู่ทวาย) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศึกษาในเดือนมีนาคม-กรกฎาคม 2558

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ดังนี้

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, 1981: 178) ดังนี้

ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์เส้นทาง
กาญจนบุรี-ทวาย

ค่าเฉลี่ย	4.50-5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50-4.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50-3.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50-2.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	0.50-1.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม ใช้การหาค่าความถี่ และข้อมูลจากการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นรายประเด็น (Content Analysis)